

R.-k. godsdienst & ZILL nota van de IRIGLO voor de pedagogische begeleiding (26/03/2018)

Dat r.-k. godsdienst participeert in *Zin in leren! Zin in leven!* maakt duidelijk dat godsdienst, dat levensbeschouwing integraal deel uitmaakt van de onderwijsopdracht. Daarmee geeft Katholiek Onderwijs Vlaanderen een sterk signaal aan haar scholen.

In wat volgt geven wij aan hoe het ontwikkelveld rkg zich verhoudt t.o.v. het geheel.

Het lijkt ons voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen in eerste instantie echter ook een uitdaging om in te zetten op de verbinding van het ontwikkelveld 'innerlijk kompas' met de andere ontwikkelvelden.

1. Het ontwikkelveld r.-k. godsdienst en *Zin in leren! Zin in leven!*

In het ZILL-concept staat persoonsvorming centraal.

Ook rkg zet in op de persoonsvorming. Het gaat in levensbeschouwelijke ontwikkeling over hoe we in het leven staan, hoe we naar het leven kijken, welke relaties we aangaan, wat we zoeken in die relaties en hoe we die beleven. Om die reden verwachten we op heel regelmatige basis een samenhang te zien verschijnen tussen r.-k. godsdienst en de *persoonsgebonden* ontwikkelvelden.

Integratie doet zich echter evenzeer voor waar het de andere *cultuurgebonden* ontwikkelvelden betreft.

Voor de pedagogische begeleiding kan het daarom zinvol zijn om ook het veld r.-k. godsdienst te verkennen om zo de kansen te belichten die voeding geven aan de andere velden.

2. R.-k. godsdienst en *Zin in Leren! Zin in Leven!* in het lager onderwijs

Het leerplan 'rooms-katholieke godsdienst voor het lager onderwijs in Vlaanderen' is het vigerende leerplan voor alle onderwijsnetten. Daarin verschilt het van de andere leerplannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, die netgebonden zijn. Dit leerplan r.-k. godsdienst blijft, ook na de inkanteling ervan in ZILL, normatief voor alle netten.

Hoewel het leerplan rkg dus voor alle netten geldt, krijgt het door zijn plaats binnen ZILL een bijzondere betekenis. Met de inkanteling wordt ondersteuning geboden aan het initiatief van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om vorm te geven aan een geïntegreerd leerplan waarin de eigen identiteit gestalte krijgt in dialoog met de levensbeschouwelijke diversiteit die onze samenleving kenmerkt.

De manier waarop de inkanteling van het leerplan r.-k. godsdienst in het ZILL-leerplan vorm krijgt, verdient daarbij verheldering.

Twee lestijden worden vanuit de overheid exclusief toegekend aan de levensbeschouwelijke vakken, hier dus r.-k. godsdienst.

De derde lestijd is een keuze van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, vanuit het besef dat het bouwen aan de levensbeschouwelijke identiteit in dialoog met anderen betekenisvol is voor mensen en voor de samenleving van vandaag en morgen.

Deze keuze om gedurende drie lestijden per week de focus te plaatsen op rooms-katholieke godsdienst richt zich op de totaalontwikkeling van het kind. De keuze vloeit ook voort uit het concept van de Katholieke Dialogeschool, die zich in het ontwikkelveld rkg als het ware kristalliseert.

Dit betekent dat er wekelijks gedurende drie lestijden activiteiten aan bod komen waarbij de focus zich duidelijk richt op het ontwikkelveld 'rooms-katholieke godsdienst'.

Die focus dient aantoonbaar aanwezig te zijn in de concrete onderwijspraktijk. Dit betekent niet dat er geen doelen uit andere ontwikkelvelden kunnen worden meegenomen. Het

geïntegreerde werken laat immers toe om ook uit andere ontwikkelvelden doelen mee te nemen.

Concreet:

- In het katholiek lager onderwijs vertrekken drie lestijden per week vanuit het ontwikkelveld r.-k. godsdienst. Soms, voornamelijk in de eerste graad, kan een lestijd opgesplitst worden in tweemaal vijftwintig minuten. Een enkele keer kunnen de lestijden geclusterd worden, of occasioneel verschuiven naar een andere week. In al die gevallen is de voorwaarde dat duidelijk aangetoond kan worden dat de voorziene lestijden ook daadwerkelijk lestijden r.-k. godsdienst zijn en dat een redelijke spreiding van de lestijden behouden blijft.

- De focus ligt op lesdoelen uit dit ontwikkelveld. Er kunnen evenwel doelen meegenomen worden uit andere ontwikkelvelden.

- Een lestijd waarbij de focus ligt op lesdoelen uit een ander ontwikkelveld dan r.-k. godsdienst, maar waarbij een of meerdere doelen uit r.-k. godsdienst opgenomen zijn kan niet worden beschouwd als een van de drie wekelijkse lestijden r.-k. godsdienst.

- Bij de inkanteling van het leerplan r.-k. godsdienst werd de structuur van cyclusgebonden onderwerpen behouden. Deze indeling is terug te vinden als 'leerinhoud niveau 1' bij de generieke doelen.

Het normerende niveau waarbinnen gebruikers een keuze moeten maken, is terug te vinden onder 'leerinhoud niveau 2'.

Vermits de verticale samenhang doorheen de lagere school reeds aangegeven wordt bij 'leerinhoud niveau 1', vind je bij de ontwikkelstappen als referentieleeftijd een verwijzing naar de betreffende cyclus (6-8 / 8-10 / 10-12). De 'ontwikkelstappen' bevatten inhoudelijke elementen waaruit leerkrachten kunnen putten om te werken aan de 'leerinhouden niveau 2'.

3. R.-k. godsdienst en *Zin in Leren! Zin in Leven!* in het kleuteronderwijs

Binnen het ontwikkelveld r.-k. godsdienst zijn de LRG-componenten (componenten van levensbeschouwelijke, religieuze en godsdienstige groei) duidelijk herkenbaar terug te vinden als ontwikkelthema's 2 tot 5.

Bij elk van deze ontwikkelthema's werden onder 'leerinhoud niveau 2' de drie impulsen uit het componentenschema herkenbaar ingebracht:

- ervaringen en belevingen;
- geloofsverhalen, geloofsbeelden, godsbeelden, Jezusbeelden;
- klasrituelen, feesten en vieringsmomenten.

Bij de uitwerking van een ontwikkelthema is het belangrijk dat deze drie impulsen ontwikkelkansen krijgen.

De 'ontwikkelstappen' bevatten inhoudelijke elementen waaruit leerkrachten kunnen putten om daaraan te werken.

Naast een levensbeschouwelijk-religieus-godsdienstig ritueel bij het onthaal en/of het afsluiten van de dag worden er wekelijks drie tot vier activiteiten voorzien die expliciet vertrekken vanuit het ontwikkelveld r.-k. godsdienst. Deze godsdienstige activiteiten zijn zichtbaar in het geheel.

4. De aanpak binnen r.-k. godsdienst

Binnen het ontwikkelveld r.-k. godsdienst neemt het eerste thema 'levensbeschouwelijk, religieus en/of gelovig groeien' een wat bijzondere positie in.

De interlevensbeschouwelijke competenties (ILC's) zijn er terug te vinden onder het vierde generieke doel. De ILC's zijn vanuit de overheid gekoppeld aan het leerplichtonderwijs:

daarvoor geldt dan ook een inspanningsverplichting. Toch zijn ook voor het jongere kind ontwikkelstappen opgenomen. Het project van de katholieke dialoogschool biedt immers kansen om vanaf jonge leeftijd aandacht te hebben voor het wennen aan (levensbeschouwelijke) verscheidenheid.

Verder geeft dit ontwikkelthema de krachtlijnen van het leerplan aan, maakt leerkrachten attent op de levensbeschouwelijke gerichtheid in de aanpak van rkg en focust minder op inhouden.

In de uitwerking van de andere ontwikkelthema's van r.-k. godsdienst dient er verbinding te worden gemaakt met doelen uit dit eerste ontwikkelthema.

5. De inspectie en begeleiding van het veld r.-k. godsdienst

Het inspecteren en begeleiden van de lestijden met de focus op r.-k. godsdienst is de opdracht van de inspecteur-adviseur r.-k. godsdienst.